

**NATUURWAARDENONDERZOEK
LOCATIE DE DENNENKAMP TE OOSTERBEEK
GEMEENTE RENKUM**

CONSULMIJ Milieu BV

Rapportnummer: Z.02.0214 GW/DZ

paraaf opsteller

Status
Definitief

Datum
November 2002

paraaf controle

Status
Definitief

Datum
November 2002

Opdrachtgever:

Gemeente Renkum

Uitgevoerd door:

CONSULMIJ Milieu BV
Noordzeelaan 34-a
Postbus1060
8001 BB Zwolle

Telefoonnr.: 038 3370900
Telefaxnr.: 038 3370905
E-mail: info@consulmij-milieu.nl

INHOUDSOPGAVE

blz.

1	INLEIDING	4
2	HUIDIGE NATUURWAARDEN IN HET ONDERZOEKGEBIED	5
2.1	Inleiding.....	5
2.2	In het onderzoeksgebied aanwezige (beschermd) plant- en diersoorten.....	5
2.2.1	Algemeen.....	5
2.2.2	Mossen en korstmossen.....	5
2.2.3	Vaatplanten / bomen.....	6
2.2.4	Insecten.....	7
2.2.5	Amfibieën.....	8
2.2.6	Vissen.....	9
2.2.7	(Broed)vogels.....	9
2.2.8	Zoogdieren.....	10
2.2.9	Overige soortgroepen.....	11
2.3	Beschermd natuurgebieden rondom de onderzoeksbouwlocatie	11
3	BESCHERMINGSSTATUS / BESCHERMINGSFORMULES.....	12
3.1	Van toepassing zijnde wetgeving en beschermingsformules.....	12
3.2	Aanwezigheid beschermde soorten	12
4	JURIDISCHE CONSEQUENTIES VOOR DE BESTEMMINGSPLANWIJZIGING.....	14
4.1	Inleiding.....	14
4.2	Beschermd natuurgebieden	14
4.3	Bescherming op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn	14
4.4	Aanwezigheid van soorten die zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet (Ffw) 14	
4.5	Aanwezigheid van soorten die op een Rode lijst voorkomen	15
4.6	Slotconclusie.....	15
5	VERVOLGACTIVITEITEN.....	17
5.1	Noodzaak.....	17
5.2	Aanvullende gegevens	17
5.3	Een onderlegger voor de ontheffingsaanvraag.....	18
6	LITERATUUR / BRONNEN.....	19
7	INDEX VAN DE BIJLAGEN.....	20

1 INLEIDING

De Dennenkamp is een voormalig landgoed, gelegen in het centrum van Oosterbeek. In het gebied bevinden zich een aantal gebouwen, waaronder het gemeentehuis van de gemeente Renkum. Er zijn nog een aantal kenmerken van het landgoed aanwezig, met name door de aanwezigheid van monumentale bomen en een aantal door bomen geflankeerde lanen.

De gemeente is voornemens het gebied opnieuw in te richten, waarbij ook de mogelijkheid wordt overwogen om een ondergrondse parkeergarage te bouwen. De ligging en de diepte van de parkeergarage zijn op dit moment nog niet bekend. Eén van de uitgangspunten van het plan is het behouden van zoveel mogelijk monumentale en waardevolle bomen in het plangebied.

De (bouw van de) parkeergarage kan de geohydrologie van het gebied beïnvloeden en kan daarmee invloed hebben op het huidige bomenbestand in De Dennenkamp. In het kader van de nieuwe Flora- en Faunawet dient tevens te worden onderzocht of er in het gebied beschermde natuurwaarden voorkomen, en zo ja, wat de (juridische) consequenties daarvan is.

De gemeente Renkum heeft aan CONSULMIJ Milieu een opdracht verstrekt om zowel de aanwezige natuurwaarden in het gebied op verkennende wijze te inventariseren, alsmede om de beschikbare informatie inzake de geohydrologische situatie in kaart te brengen.

Dit rapport handelt uitsluitend over het natuurwaardenonderzoek. De verzamelde geohydrologische gegevens worden separaat gerapporteerd.

Voor de genoemde ontwikkelingen is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. Op basis van de nieuwe Flora- en Faunawet moet in de besluitvorming rond de bestemmingsplanwijziging ook voldoende aandacht worden besteed aan de aanwezige natuurwaarden. Het onderhavige rapport bevat de resultaten van een indicatief onderzoek naar mogelijke beschermde natuurwaarden.

De resultaten van dit onderzoek bieden inzicht in:

- de aanwezige natuurwaarden binnen en rondom het onderzoeksgebied;
- de beschermingsstatus van de aanwezige natuurwaarden en de van toepassing zijnde beschermingsformules;
- de (juridische) consequenties van de beschermingsformules voor eventuele activiteiten in het plangebied;
- de noodzaak en de kosten van eventueel vervolgonderzoek.

Deze rapportage heeft de volgende hoofdstukindeling:

- aanwezige (beschermde) plant- en diersoorten en natuurgebieden (hoofdstuk 2);
- de beschermingsstatus en de van toepassing zijnde beschermingsformules van de aanwezige natuurwaarden (hoofdstuk 3);
- de consequenties van beschermingsformules op de geplande nieuwbouwlocatie (hoofdstuk 4);
- een plan van aanpak en kostenraming voor vervolgactiviteiten (hoofdstuk 5).

Een beschrijving van de uitgevoerde werkzaamheden is weergegeven in bijlage I.

2 HUIDIGE NATUURWAARDEN IN HET ONDERZOEKGEBIED

2.1 Inleiding

in dit hoofdstuk zijn de resultaten van de inventarisatie van gegevens over de aanwezige natuurwaarden in het onderzoeksgebied beschreven.

2.2 In het onderzoeksgebied aanwezige (beschermde) plant- en diersoorten

2.2.1 Algemeen

De volgende soortgroepen zijn beschreven:

- Mossen en korstmossen (§ 2.2.2)
- Vaatplanten / bomen (§ 2.2.3)
- Insecten (§ 2.2.4)
- Amfibieën (§ 2.2.5)
- Vissen (§ 2.2.6)
- Vogels (§ 2.2.7)
- Zoogdieren (§ 2.2.8)
- Overige soortgroepen (§ 2.2.9)

Er is onderscheid gemaakt tussen de bestaande gegevens en de gegevens die zijn verzameld tijdens het veldbezoek.

In bijlage III van de bijlagenbundel zijn per soortgroep kaarten opgenomen met informatie van het Natuurloket. Dit is een internet-site waar gegevens van Particulier Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) zijn verwerkt tot samengevatte informatie per kilometerhok. De informatie geeft inzicht in het aantal beschermde soorten per groep dat in een kilometerhok voorkomt. Tevens is voor die groep aangegeven, hoe goed het kilometerhok is onderzocht. De gegevens van het Natuurloket zijn nog niet aangepast aan de nieuwe Flora- en Faunawet. Er wordt aangegeven, of er soorten voorkomen die zijn beschermd op basis van de (niet meer van toepassing zijnde) Natuurbeschermingswet.

Soms is een korte beschrijving gegeven van de ecologie van de aanwezige soorten. Deze informatie is van belang voor de beoordeling van de effecten die activiteiten in de Dennenkamp op die soortgroep zou kunnen hebben.

2.2.2 Mossen en korstmossen

Bestaande gegevens

In het onderzoeksgebied zijn nagenoeg geen inventarisaties verricht naar mossen en korstmossen. In het matig onderzochte kilometerhok (X:187/Y:444) zijn geen beschermde soorten aangetroffen (zie ook bijlage III van de bijlagenbundel).

Vegetatieopnamen van de provincie Gelderland zijn niet beschikbaar, aangezien deze alleen actief in het buitengebied worden verzameld.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is geen bijzondere aandacht geschonken aan mossen en korstmossen. Er zijn slechts algemene mossoorten aangetroffen in de grasvegetaties en op boombast. De aangetroffen korstmossen bestaan uit sporadische begroeiingen van algemene soorten op boombast.

Conclusie:

In het gebied zijn geen beschermde mossen of korstmossen aangetroffen, op basis van de omstandigheden (stedelijke leefomgeving) worden deze daar ook niet verwacht.

Aanvullend onderzoek wordt niet nodig geacht.

2.2.3 Vaatplanten / bomen

Bestaande gegevens

Uit de gegevens van het Natuurloket (zie bijlage III van de bijlagenbundel) blijkt dat het onderzoeksgebied goed is onderzocht op vaatplanten. Vegetatieopnamen van de provincie Gelderland zijn niet beschikbaar, aangezien gegevens alleen actief in het buitengebied worden verzameld.

In het kilometerhok van de Dennenkamp zelf zijn drie soorten aangetroffen die zijn beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet (de gegevens van het Natuurloket zijn nog niet aangepast aan de nieuwe Flora- en Faunawet) en staan ook op de Rode Lijst. Ook in omliggende kilometerhokken zijn soorten aangetroffen die zijn beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet en/of op de Rode Lijst staan, in één kilometerhok zelfs 12 Rode Lijst soorten. In het onderzoeksgebied zijn geen internationaal beschermde plantensoorten (Habitatrichtlijn-soorten) aangetroffen.

Het gebied de Dennenkamp beslaat slechts een deel van één kilometerhok en bestaat vooral uit bebouwing en een parkachtig landschap. Het gehele onderzoeksgebied omvat echter ook meer natuurlijke gebieden, zoals enkele kleine delen van de Veluwe. Het merendeel van de beschermde soorten / Rode Lijst soorten zal in deze meer natuurlijke gebieden zijn aangetroffen.

Het bomenbestand in en rondom Dennenkamp is door de gemeente reeds goed in kaart gebracht. In het memo van 18 april 2002 van M. Wenker "Bomen Dennenkamp en bijbehorende kaart" bevat een overzicht van het huidige bomenbestand. Geen van de aangetroffen bomen is als soort beschermd. Een groot aantal bomen hebben wel een natuur- en/of cultuurhistorische waarde. Met name het beukenbestand (*Fagus sylvatica*) is bijzonder, omdat deze soort normaliter niet goed in een stedelijke omgeving gedijt. De eiken (*Zomereik*, *Quercus robur*) vormen een onderdeel van de laanstructuur van het voormalig landgoed

Veldbezoek

Het veldbezoek is uitgevoerd in oktober-november. Dan zijn veel plantensoorten al in vegetatieve toestand en als zodanig moeilijker herkenbaar. Er zijn geen beschermde plantensoorten waargenomen. De vegetatie bestaat met name uit (aangeplante) bomen en heesters. De bodemvegetatie, indien aanwezig, bestaat met name uit grassen.

Tijdens het veldbezoek is met name gelet op de mogelijke rol van de bomen als habitat voor andere soorten. In 2.2.7 "(Broed)vogels" en 2.2.8 "Zoogdieren" wordt hier nader op ingegaan.

De vegetatie in de Dennenkamp is met name vanuit natuur- en/of cultuurhistorisch oogpunt interessant.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied zijn geen internationaal beschermde plantensoorten aangetroffen. Er komen wel soorten voor die beschermd zijn op basis van de Natuurbeschermingswet en/of op de Rode Lijst staan.

Het valt te verwachten dat het merendeel van deze beschermde soorten wordt aangetroffen in de meer natuurlijke gebieden (uitlopers van de Veluwe), niet in de Dennenkamp zelf. Op basis van de huidige informatie kan dit echter niet met zekerheid worden vastgesteld.

Op basis van bovenstaande gegevens is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Er kan zekerheid worden verkregen, welke plantensoorten waar precies voorkomen in het kilometerhok van De Dennenkamp, door aanvullende gegevens op te vragen bij het Natuurloket.

2.2.4 Insecten

Het Natuurloket heeft gegevens over de insectengroepen libellen, sprinkhanen en vlinders. Over andere insectengroepen is geen informatie beschikbaar. In de Habitatrichtlijn zijn naast libellen, sprinkhanen en vlinders, ook keversoorten opgenomen.

Libellen

Bestaande gegevens

Het onderzoeksgebied is niet tot matig onderzocht. In het onderzoeksgebied zijn geen nationaal of internationaal beschermde libellensoorten aangetroffen.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen libellen in de Dennenkamp aangetroffen.

Conclusie:

In Nederland zijn alleen zeer zeldzame, onder de Habitatrichtlijn vallende, libelsoorten op grond van de Flora- en Faunawet als beschermd aangewezen. In het onderzoeksgebied zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Gezien de afwezigheid van water leent de habitat van de Dennenkamp zich niet voor de aanwezigheid van libellen.

Aanvullend onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

Sprinkhanen en krekels

Bestaande gegevens

De aanwezigheid van sprinkhanen en krekels is in het onderzoeksgebied deels goed, en deels niet onderzocht. Het kilometerhok van het plangebied is goed onderzocht. Er zijn geen nationaal of internationaal beschermde sprinkhaansoorten in het onderzoeksgebied waargenomen.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen sprinkhanen of krekels waargenomen. Het gebied zou voor enkele soorten geschikt kunnen zijn, met name in wat ruigere grasvegetatie / heesters in afgezette stukken.

Conclusie:

De in Nederland voorkomende sprinkhanen en krekels worden niet beschermd op grond van de Flora- en Faunawet of de Habitatrichtlijn. Wel is er een Rode Lijst opgesteld voor zeldzame en bedreigde sprinkhaan- en krekelsoorten. Deze zijn echter niet in het studiegebied aangetroffen.

Op grond van deze gegevens wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

Dagvlinders

Bestaande gegevens

Het onderzoeksgebied is goed onderzocht op het voorkomen van dagvlinders. In het onderzoeksgebied zijn enkele nationaal beschermde vlindersoorten aangetroffen. In het kilometerhok van de Dennenkamp zijn twee soorten aangetroffen die op de Rode Lijst zijn vermeld.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn geen vlindersoorten waargenomen. Gezien het tijdstip van het veldbezoek werden ook geen dagvlindersoorten meer verwacht.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied zijn geen internationaal beschermde vlindersoorten aangetroffen. Op basis van de huidige gegevens kan niet worden vastgesteld of de in het kilometerhok van De Dennenkamp aangetroffen Rode Lijst soorten in de Dennenkamp zelf zijn aangetroffen of in de directe omgeving, bijvoorbeeld in een tuin of ander openbaar groen. Bovendien is het niet bekend, welke status de Rode Lijst soorten hebben (mate van bedreiging).

Op basis van bovenstaande gegevens is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Er kan zekerheid worden verkregen, welke vlindersoorten waar precies voorkomen in het kilometerhok van De Dennenkamp, door aanvullende gegevens op te vragen bij het Natuurloket.

Overige insecten

Bestaande gegevens

Er zijn geen gegevens bekend over overige insecten in het onderzoeksgebied. Op basis van de Flora- en Faunawet en de Habitatrichtlijn worden een aantal kever- en miersoorten beschermd.

Veldbezoek

Tijdens veldbezoek zijn geen beschermde kever- of miersoorten aangetroffen.

Conclusie:

Er zijn geen beschermde overige insectensoorten in het onderzoeksgebied waargenomen. De kans op de aanwezigheid van beschermde soorten op deze locatie is gering. Op grond van deze gegevens wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

2.2.5 Amfibieën

Bestaande gegevens

Alle Nederlandse amfibieën zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet. Een aantal soorten wordt ook beschermd op basis van de Habitatrichtlijn.

In het studiegebied zijn de amfibieën slecht tot redelijk onderzocht. In een aantal kilometerhokken (inclusief het kilometerhok van de Dennenkamp) zijn 2 amfibieënsoorten aangetroffen die zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet.

Veldbezoek

Gedurende het veldbezoek zijn geen amfibieën aangetroffen. In het onderzoeksgebied bevinden zich geen waterlopen of semi-natte vegetaties. Ook de hoeveelheid ruige vegetatie (ruigte) is beperkt. Uit een gesprek met een passant bleek dat er wel amfibieën voorkomen in aanliggende vijvers.

Conclusie:

In het onderzoeksgebied komen 2 amfibieënsoorten voor die zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet. De Dennenkamp is echter een ongeschikt habitat voor de meeste amfibieën. Mogelijkerwijze kan in de ruigte de Gewone pad (*Bufo bufo*) voorkomen.

Op grond van de gegevens wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

2.2.6 Vissen

Bestaande gegevens / veldbezoek

Omtrent de aanwezigheid van vissen zijn bij het Natuurloket geen gegevens beschikbaar. Omdat zich in De Dennenkamp geen (permanente) wateren bevinden, zijn geen pogingen gedaan om (veld)-gegevens te verzamelen.

Conclusies:

Op grond van deze gegevens wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

2.2.7 (Broed)vogels

Bestaande gegevens

De aanwezigheid van (broed)vogels is in het gebied niet tot redelijk onderzocht. Het kilometerhok van het plangebied is redelijk onderzocht. Er zijn geen internationaal beschermde broedvogels in het onderzoeksgebied waargenomen en ook geen broedgevallen bekend van Rode Lijst soorten. In De Dennenkamp zullen naar verwachting een flink aantal soorten vogels broeden. In principe zijn de nesten van alle broedende vogels beschermd.

Gegevens van in de winter voorkomende vogels (wintergasten) zijn niet beschikbaar bij het Natuurloket. De provincie Gelderland verzamelt geen gegevens over (broed)vogels binnen de bebouwde kom.

Uit een gesprek met een lid van de vleermuizenwerkgroep bleek dat in het gebied een Steenuil (*Athene noctua*) was waargenomen. Deze soort is beschermd op basis van de Flora- en faunawet en is op de Rode lijst als bedreigd aangemerkt.

Volgens informatie van dhr. Leydecker (opzichter van de gemeente Renkum) is het gebied met name interessant voor overwinterende vinken- en mezensoorten. Daar kunnen soms bijzondere tussen zitten. Overigens twijfelt dhr. Leydecker aan de voorgaande waarneming van de Steenuil, aangezien dit een vogel van open gebieden is. Wel is hij van mening dat andere soorten uilen in De Dennenkamp kunnen voorkomen.

Veldbezoek

Tijdens de veldwerkdagen is een redelijk aantal soorten waargenomen. De waargenomen vogels bestaan met name uit 'cultuurvolgers' zoals Merel, Ekster, Vlaamse gaai en Kauw, algemene soorten zoals Koolmees, Pimpelmees, Tortelduif en Houtduif maar ook uit soorten die normaliter niet zo gauw in de bebouwde kom voorkomen zoals Grote bonte specht, Goudhaantje, Boomklever, Boomkruiper. Onder de waargenomen soorten bevinden zich echter geen internationaal beschermde vogelsoorten.

Op basis van gesprekken met passanten/bewoners blijkt dat er ook incidentele waarnemingen zijn van de Kleine bonte specht en de Groene specht. In De Dennenkamp is ook een dode Groene specht gevonden. De Groene specht (*Picus viridis*) is een Rode Lijst-soort in de categorie 'bedreigd'.

In De Dennenkamp zijn een groot aantal bomen met gaten en holen aangetroffen. In bijlage IV van de bijlagenbundel is een globaal overzicht gegeven waar deze bomen staan. Deze gaten kunnen een tijdelijke of zelfs min of meer permanente verblijfplaats vormen voor een aantal vogelsoorten. Dit geldt met name voor spechten en uilen.

Conclusies:

In het gebied komen geen internationaal beschermde (broed)vogels voor. In De Dennenkamp zullen echter een aantal soorten vogels broeden. Het verstoren van broedende vogels is verboden op basis van de Flora- en Faunawet. Hiervoor zal in principe geen ontheffing worden verleend.

In De Dennenkamp komen twee vogelsoorten voor die op de Rode Lijst staan (in de categorie 'bedreigd'), nl. de Groene specht en de Steenuil. Indien deze soorten worden verstoord, zal ontheffing noodzakelijk zijn op basis van de Flora- en Faunawet (zie ook § 4.4).

2.2.8 Zoogdieren

Bestaande gegevens

Het gehele gebied is matig onderzocht op de aanwezigheid van beschermde zoogdiersoorten. In het kilometerhok van De Dennenkamp is één soort aangetroffen die is beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet. In andere kilometerhokken zijn tot 7 nationaal beschermde soorten, en tot 5 soorten uit de Habitatrichtlijn aangetroffen.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende zoogdiersoorten waargenomen:

- Dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), via BAT detector
- Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*)

De Dwergvleermuis is beschermd op basis van bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Vleermuizen hebben holen in bomen (of spouwmuren) nodig als rustplaats, in de winter kunnen zij ook andere, verder weggelegen plaatsen opzoeken. Holen in bomen kunnen ook als overwinteringsplaats worden gebruikt. Daarnaast gebruiken zij bomen, en dan met name lijnvormige structuren zoals lanen, ter oriëntatie en fouragegebied.

In het bomenbestand van De Dennenkamp zijn veel gaten en holen aangetroffen. In bijlage IV van de bijlagenbundel is een globaal overzicht gegeven waar deze bomen staan. Een aantal van deze holen was voorzien van een poepspoor, een uit het hol stromende zwarte lijn, die de aanwezigheid van vleermuizen verraad.

Andere zoogdieren zijn niet waargenomen, maar komen waarschijnlijk wel voor. Hierbij kan worden gedacht aan Egel, muizensoorten en misschien Konijn. Dit zijn algemene soorten, die zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet.

Conclusie:

In de Dennenkamp is één zoogdiersoort aangetroffen die is beschermd op basis van de Habitatrichtlijn (bijlage 4, soortbeschermt), namelijk de Dwergvleermuis. Gezien het late tijdstip in het jaar, is de Dwergvleermuis bijna de enige soort die nog kan worden waargenomen. Er kan niet worden uitgesloten dat nog andere (internationaal beschermde) vleermuissoorten in het gebied voorkomen. De soorten die zijn beschermd op basis van de Habitatrichtlijn, zijn ook beschermd op basis van de Flora- en Faunawet. In De Dennenkamp komt er in ieder geval nog één soort voor die is beschermd op basis van de Flora- en Faunawet, namelijk de Eekhoorn.

Gezien het grote aantal (beschermde) zoogdiersoorten dat in de rest van het onderzoeksgebied is waargenomen, zouden de zoogdieren nader onderzocht moeten worden.

2.2.9 Overige soortgroepen

Bestaande gegevens

Naast de reeds genoemde soortgroepen zijn er nog drie andere groepen in de Habitatrichtlijn en de Flora- en faunawet opgenomen, namelijk reptielen, kreeften en weekdieren.

Reptielen zijn in het onderzoeksgebied grotendeels niet onderzocht, met uitzondering van 2 kilometerhokken, waar de reptielen redelijk tot goed zijn onderzocht (zie bijlage III van de bijlagenbundel). Hierbij zijn (inter)nationaal beschermde soorten aangetroffen. Waarschijnlijk zijn deze soorten echter waargenomen in de meer natuurlijke gebieden (delen van de Veluwe).

De aanwezigheid van reptielen in de Dennenkamp wordt niet reëel geacht.

Van kreeften en weekdieren zijn geen gegevens beschikbaar bij het Natuurloket.

De kans dat beschermde reptielen, kreeften en weekdieren in dit onderzoeksgebied zullen worden aangetroffen, is miniem.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is aan deze soortgroepen geen aandacht besteed.

Conclusie:

Op grond van bovenstaande wordt nader onderzoek niet noodzakelijk geacht.

2.3 Beschermde natuurgebieden rondom de onderzoeksbouwlocatie

Er is onderzocht of er in/rond de onderzoekslocatie gebieden aanwezig zijn met een bepaalde functie-toekenning of een beschermde status. De nabije aanwezigheid van de Veluwe is overduidelijk. Het deel dat in beheer is bij het Gelders Landschap strekt zich uit tot de oostzijde van Oosterbeek. Ten westen van Oosterbeek zijn gronden in gemeentelijk eigendom. Staatsbosbeheer beheert aan de overkant van de Nederrijn gelegen uiterwaarden. De gebieden van de Veluwe en alle uiterwaarden maken deel uit van de ecologische hoofdstructuur.

Op grond van het bestemmingsplan heeft het gebied, waarbinnen de geplande activiteiten zich bevinden geen bijzondere status.

Op basis van de waterhuishoudingssituatie is de omgeving van Oosterbeek aangewezen als "droge delen categorieën". Vlak buiten de bebouwde kom ligt een grondwaterbeschermingsgebied.

Conclusie:

De Dennenkamp heeft geen specifieke beschermingsstatus ten behoeve van natuurwaarden.

3 BESCHERMINGSSTATUS / BESCHERMINGSFORMULES

3.1 Van toepassing zijnde wetgeving en beschermingsformules

De beschermingsstatus van een natuurgebied of van plant- of diersoorten wordt onder andere ontleend aan de volgende (inter)nationale wetgeving en/of beleid:

- De EG Habitat- en EG Vogelrichtlijn (gebieds- en soortbescherming)
- Het verdrag van Bern (soortbescherming)
- Het verdrag van Ramsar (gebieds- en soortbescherming)
- Het verdrag van Bonn (gebieds- en soortbescherming)
- De nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 (gebiedsbescherming)
- De Flora- en Faunawet (soortbescherming)
- Rode lijsten (soortbescherming)
- De Ecologische Hoofd Structuur (EHS) (gebiedsbescherming)

De mate van bescherming is geregeld in zogenaamde beschermingsformules. De meest relevante wetgeving en de bijbehorende beschermingsformules zijn beschreven in bijlage V van de bijlagenbundel.

3.2 Aanwezigheid beschermde soorten

In tabel 1 zijn de in het onderzoeksgebied aangetroffen soorten vermeld die een internationale beschermingsstatus hebben en/of worden vermeld op een Rode lijst.

Daarnaast zijn een aantal plant- en diersoorten aangetroffen die zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet. Deze soorten zijn niet in de tabel opgenomen.

De aanwezigheid van de soorten uit tabel 1 en de mogelijke aanwezigheid van andere soorten, kunnen gevolgen hebben voor de bestemmingsplanwijziging (zie hoofdstuk 4).

Tabel 1. Soorten met internationale beschermingsstatus en/of Rode lijst-soorten die in het onderzoeksgebied zijn waargenomen.

Groep / Soort	Wetenschappelijke naam	KM-hok	Status	Bron
Vaatplanten				
Meerdere soorten		Ja	R (?)	Natuurloket
Vlinders:				
Meerdere soorten		Ja	R (?)	Natuurloket
Reptielen:				
Meerdere soorten		Nee	H (?), R (?)	Natuurloket
Vogels:				
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	Ja	R (bedreigd)	Pers com.
Groene specht	<i>Picus viridis</i>		R (bedreigd)	Pers com.
Zoogdieren:				
Meerdere soorten (tot 5 per kilometerhok)		Nee	H (?)	Natuurloket
Dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Ja	H (IV)	Waarneming

Legenda:

KM-hok

- Ja waargenomen in het kilometerhok van de Dennenkamp
- Nee waargenomen in het onderzoeksgebied, maar niet in het kilometerhok

Beschermingsstatus:

- H = Habitatrichtlijn (met code van de bijlage)
- Bijlage IV = soortbescherming
- R = rode lijst (status in Nederland)

4 JURIDISCHE CONSEQUENTIES VOOR DE BESTEMMINGSPLANWIJZIGING

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de juridische consequenties van de aangetroffen natuurwaarden voor een bestemmingsplanwijziging ten behoeve van de herinrichting van het gebied (bovengronds) en de eventuele bouw van een ondergrondse parkeergarage onder De Dennenkamp te Oosterbeek (gemeente Renkum) beschreven.

4.2 Beschermd natuurgebieden

De Dennenkamp ligt niet in een gebied dat is aangewezen als beschermd natuurgebied. Omliggende (beschermd) natuurgebieden zoals de Veluwe liggen op een dusdanige afstand, dat er naar verwachting geen externe werking in deze natuurgebieden zal optreden.

Consequenties voor een bestemmingsplanwijziging

Geen

4.3 Bescherming op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn

Op en/of in de directe nabijheid van de locatie de Dennenkamp is in ieder geval één zoogdiersoort aangetroffen die wordt beschermd op basis van de Habitatrichtlijn. De aanwezigheid van andere beschermde soorten kan niet worden uitgesloten.

Daarnaast komen binnen het hele onderzoeksgebied nog andere beschermde zoogdieren voor.

Consequenties voor de bestemmingsplanwijziging

De aanwezigheid van deze soorten kan een juridische belemmering vormen voor de voorgenomen bestemmingsplanwijziging.

Nader onderzoek, gevolgd door een passende beoordeling, zal moeten uitwijzen of de aanwezigheid van deze beschermde soorten al dan geen belemmering vormt voor een bestemmingsplanwijziging. Deze informatie dient te worden opgenomen in een ontheffingsaanvraag ex art. 75 van de Flora- en Faunawet (zie § 4.4).

4.4 Aanwezigheid van soorten die zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet (Ffw)

Bijna alle amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet, met uitzondering van de soorten waarop mag worden gejaagd. De in de onderzoekslocatie waargenomen hogere dieren zijn dan ook bijna allemaal beschermd op basis van de Flora- en Faunawet.

Soorten die op basis van deze wet worden beschermd, mogen alleen worden verstoord, gevangen of gedood indien hiervoor een ontheffing is aangevraagd. Bij de aanvraag wordt onder anderen beoordeeld in hoeverre de soort wordt bedreigd door de ingreep en of op grond hiervan een ontheffing is toegestaan. De folder van het ministerie van LNV, zie bijlage 1 van dit rapport, geeft een goed beeld van het beoordelingsproces. Voor de houtduif, het konijn en de mol heeft de Minister van LNV vrijstelling verleend, daar deze dieren in het gehele land schade kunnen aanrichten.

Gaat het om veel voorkomende, algemene soorten, dan zal er makkelijker ontheffing kunnen worden verleend. Hierbij wordt gekeken of er geen afbeuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van deze soort.

Echter, gaat het om soorten die tevens internationaal zijn beschermd (op basis van de Vogel- of Habitatrichtlijn), dan zal alleen ontheffing worden verkregen mits wordt voldaan aan een aantal strenge voorwaarden (zie ook bijlage 1 van dit rapport).

Daarnaast zijn ook een aantal planten beschermd op basis van de Ffw. Ook voor het aantasten van (de standplaats van) beschermde planten dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

Consequenties voor de bestemmingsplanwijziging

Er zal bij LASER Dordrecht (uitvoeringsorgaan van het Ministerie van LNV) ontheffing moeten worden aangevraagd voor activiteiten die verstoring van de bewuste soorten op kunnen leveren.

Het is raadzaam om de aanvraag goed te onderbouwen. Dit kan geschieden met hetzelfde rapport waarop de passende beoordeling, noodzakelijk in verband met de Habitat- en Vogelrichtlijn wordt gebaseerd.

Ter nadere informatie is in bijlage 1 van dit hoofdrapport een informatiefolder van het Ministerie van LNV opgenomen over de gevolgen van de Flora- en Faunawet voor ruimtelijke plannen.

4.5 Aanwezigheid van soorten die op een Rode lijst voorkomen

Het voorkomen van een soort op een Rode lijst heeft geen directe juridische gevolgen. De Rode lijsten worden opgesteld in het kader van de uitwerking van het Verdrag van Bern en de Vogelrichtlijn. De overheid dient door middel van praktische beschermingsmaatregelen, onderzoek en voorlichting bijzondere aandacht aan het behoud van de in de lijst opgenomen soorten te besteden. Deze lijsten hebben een signaalfunctie en worden gebruikt in de afweging, of er al dan geen ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet kan worden verleend.

Consequenties voor de bestemmingsplanwijziging

Geen directe consequenties, want de consequenties zijn reeds verwerkt in de beschermingsformules van de voorgaande wet- en regelgeving.

4.6 Slotconclusie

Op basis van de aanwezige natuurwaarden en de daarop van toepassing zijnde beschermingsmaatregelen en -formules, zijn er op dit moment geen definitieve en onherroepelijke belemmeringen voor een bestemmingsplanwijziging.

In het plangebied De Dennenkamp komen echter wel de internationaal beschermde zoogdierdiersoort Dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de bedreigde Rode Lijst-vogelsoorten Groene specht (*Picus virides*) en Steenuil (*Athene noctua*) voor. Deze soorten zijn beschermd op basis van de Flora- en Faunawet (Ffw). In het gebied komen ook nog andere soorten voor die zijn beschermd op basis van de Ffw.

Er zal bij Laser Dordrecht (als vertegenwoordiger van het Ministerie van LNV) een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet moeten worden aangevraagd indien de voorgenomen activiteit leidt tot overtreding van de verboden in de Flora- en Faunawet.

Voor welke soorten en voor welke activiteiten precies een ontheffing moet worden aangevraagd, kan op dit moment nog niet worden bepaald aangezien de precieze locatie en de omvang van de werkzaamheden / activiteiten nog niet bekend zijn. Echter, zonder zo'n ontheffing mogen er geen (bouw)werkzaamheden worden uitgevoerd die de beschermde natuurwaarden zouden kunnen aantasten.

Met name het kappen van bomen zou misschien tot een overtreding van de verboden kunnen leiden. Bomen zijn onder andere het leefgebied van (beschermde) vogels en zoogdieren. Verstoring van broedende vogels is niet toegestaan. Voor werkzaamheden in het broedseizoen kunnen derhalve aanzienlijke restricties gelden. Uiteraard mogen bomen waarin vogels broeden, niet worden gekapt. Buiten het broedseizoen zijn er minder beperkingen. Voor soorten die een min of meer permanente verblijfsplaats (hol of rustplaats) hebben, zoals bijvoorbeeld vleermuizen of uilen, gelden vaak ook weer meer beperkingen.

Ook veranderingen in de geohydrologie zou zo'n overtreding kunnen veroorzaken. Als door de bouw van een ondergrondse parkeergarage leemlagen worden doorboord, zouden ondergrondse schijn-grondwaterspiegels kunnen verdwijnen (zie het rapport inzake de geohydrologie van De Dennenkamp (Consulmij, 2002). Hierdoor zouden op termijn de bomen en struiken in conditie achteruit kunnen gaan en eventueel zelfs sterven. Ook door deze activiteit zou het habitat van een aantal (beschermde) diersoorten kunnen worden aangetast.

Hierbij dient men ook rekening te houden met verschillen in waarde van de bomen. De ene boom is de andere niet. Voor een boom met een vleermuishol, spechtnest of een rustplaats/hol voor een uil, gelden andere beschermingsregels dan voor een boom die niet deze soorten herbergt.

Aangezien het **niet** mogelijk is om een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet aan te vragen op basis van het vermoedelijke voorkomen van een plant- of diersoort, zal er zekerheid verkregen moeten worden of een bepaalde soort al dan niet aanwezig is in het plangebied. Bestaat die zekerheid er niet, dan kan voor deze soort geen ontheffing worden aangevraagd. In dat geval loopt de gemeente het risico, dat mochten er in de praktijk wel beschermde soorten voorkomen waarvoor geen ontheffing is aangevraagd, de werkzaamheden op last van de rechter kunnen worden stilgelegd, met alle (financiële) consequenties van dien.

Voor een aantal soorten en/of groepen dus zullen aanvullende onderzoeks- en/of inventarisatiewerkzaamheden verricht moeten worden. Dit geldt met name voor de vaatplanten, vlinders, vogels en zoogdieren.

Verder zal er een passende beoordeling van de voorgenomen activiteit moeten plaatsvinden. Het toetsingsproces en de bijbehorende criteria staan beschreven in de brochure "Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen en dergelijke", uitgegeven door het Ministerie van LNV, april 2002 (zie bijlage 1 van dit rapport). Op basis van de toetsing zal het ministerie van LNV al dan niet besluiten om een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet te verlenen.

De ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet zal moeten worden voorzien van voldoende informatie om zo'n passende beoordeling mogelijk maken. Er zal derhalve een rapport vervaardigd moeten worden dat kan dienen als onderlegger voor de ontheffingsaanvraag. In § 5.3 is aangegeven, welke vragen er in zo'n onderlegger moeten worden beantwoord.

5 VERVOLGACTIVITEITEN

5.1 Noodzaak

Zoals reeds in § 4.6 is aangegeven, is er een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet noodzakelijk. Zonder zo'n ontheffing kan het project niet worden gerealiseerd.

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende vervolgactiviteiten noodzakelijk:

- het verzamelen van aanvullende gegevens
- het vervaardigen van een rapportage, die kan worden gebruikt als onderlegger voor het aanvragen van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet

5.2 Aanvullende gegevens

De werkzaamheden voor het verzamelen van aanvullende gegevens verschilt per soortgroep. Alleen die groepen organismen zijn opgenomen, waar aanvullende gegevens voor noodzakelijk zijn. Voor het uitvoeren van eventueel aanvullend veldwerk dient rekening te worden gehouden met seizoensinvloeden. De winter is bijvoorbeeld een ongeschikte periode voor veldonderzoek naar vleermuizen (met uitzondering voor het in kaart brengen van winterverblijven).

Vaatplanten

Bij het Natuurloket zouden de onderliggende, meer gedetailleerde gegevens kunnen worden opgevraagd over de aangetroffen Rode lijst soorten in het kilometerhok van De Dennekamp. Op deze wijze kan worden vastgesteld of deze soorten ook in de Dennekamp zelf voorkomen. Op basis van de soortgegevens kan dan worden afgewogen of nader onderzoek noodzakelijk is.

Vlinders

Bij het Natuurloket zouden de onderliggende, meer gedetailleerde gegevens kunnen worden opgevraagd over de aangetroffen Rode lijst soorten in het kilometerhok. Op deze wijze kan worden vastgesteld of deze soorten ook in de Dennekamp voorkomen. Op basis van de soortgegevens kan dan worden afgewogen of nader onderzoek noodzakelijk is.

Vogels

In het geval dat er bomen of boomstructuren worden aangetast, is aanvullend onderzoek noodzakelijk om vast te stellen of er al dan geen overtreding van de Flora- en faunawet plaatsvindt. Met name voor soorten die een meer permanente verblijfplaats hebben (zoals uilen en spechten), kan dit ook buiten het broedseizoen het geval zijn.

Zoogdieren

Gezien het aantal waargenomen (internationaal) beschermde zoogdieren in het onderzoeksgebied, is aanvullend onderzoek noodzakelijk. Bij het Natuurloket zouden de onderliggende, meer gedetailleerde gegevens kunnen worden opgevraagd over de aangetroffen soorten. Op basis van de soortgegevens kan dan worden afgewogen of nader onderzoek noodzakelijk is.

5.3 Een onderlegger voor de ontheffingsaanvraag

In het kader van de toetsing of een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en Faunawet kan worden verleend, zullen de volgende vragen moeten worden beantwoord:

1. Welke beschermde dieren en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor ?
2. Leidt het realiseren van het plan of de uitvoering van de geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving ?
3. Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden ?
4. Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex art. 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist ?

Door middel van het reeds door Consulumij uitgevoerde onderzoek is vraag 1 grotendeels beantwoord. Er is nog wel een geringe hoeveelheid aanvullend veldwerk nodig en er dient nog enige informatie bij enkele partijen te worden opgevraagd om een aantal leemten in kennis op te vullen.

Door middel van een vervolgonderzoek kan Consulumij een document vervaardigen dat kan worden gebruikt als onderlegger voor een ontheffingsaanvraag ex art. 75 van de Flora- en faunawet. In dat kader zal voor elke aangetroffen beschermde plant- en diersoort de vragen 2, 3 en 4 worden beantwoord. Uiteraard worden daarbij ook de resultaten van het aanvullende veldwerk en de verwerving van aanvullende gegevens betrokken.

6 LITERATUUR / BRONNEN

A.B. van den Berg, C. A. W. Bosman. 1999-2000 Zeldzame vogels van Nederland. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

R. B. Bijlsma, F. Hustings, K (C. J) Camphuysen. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

W. Bongers, H. Limpens, K. Mostert. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.

S. Broekhuizen, B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen. 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging Utrecht.

CONSULMIJ Milieu BV, 2002. Inventarisatie van geohydrologische gegevens van De Dennenkamp.

ETI/Rijksherbarium, 1999. Heukels interactieve flora van Nederland.

H. Hollander, P. van der Reest. November 1994 Rode lijst van bedreigde Zoogdieren in Nederland. Vereniging voor zoogdieren en zoogdierenbescherming

S. Kriesch, D.R. Zuidema en G. Wijnsma, 2001. Hoofdstuk Natuurbescherming. In Handboek Milieuvergunningen. Uitgeverij Kluwer, Alphen a/d Rijn.

H. Limpens, K. Mostert, W. Bongers. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek van verspreiding en ecologie. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Natuurloket (www.natuurloket.nl) Indicatieve gegevens kilometerhokken

7 INDEX VAN DE BIJLAGEN

Bijlage 1 van dit rapport: Informatiefolder van het Ministerie van LNV

Bijlagenbundel (afzonderlijke bundel)

Bijlage I	Werkwijze onderzoek
Bijlage II	Projectlocatie en omgeving
Bijlage III	Resultaten natuurloket
Bijlage IV	Aanvullende gegevens van het veldbezoek
Bijlage V	Natuurwetgeving en beschermingformules

BIJLAGEN BEHORENDE BIJ:
NATUURWAARDENONDERZOEK
LOCATIE DE DENNENKAMP TE OOSTERBEEK
GEMEENTE RENKUM

CONSULMIJ Milieu BV
Regio Oost
Rapportnummer: Z.02.0214. GW/ DZ
November 2002

paraaf opsteller Status Datum
Definitief November 2002

paraaf controle Status Datum
Definitief November 2002

INHOUDSOPGAVE

Bijlage I	Werkwijze onderzoek
Bijlage II	Projectlocatie en omgeving
Bijlage III	Resultaten natuurloket
Bijlage IV	Aanvullende gegevens van het veldbezoek
a	Waarnemingen mogelijke vleermuisholen en poepsporen
b	Vleermuiswaarnemingen met BAT detector
Bijlage V	Natuurwetgeving en beschermingsformules

Bijlage I
Werkwijze onderzoek

BIJLAGE I WERKWIJZE ONDERZOEK

1. Algemeen

In dit verkennend onderzoek is informatie verzameld over de aanwezigheid van natuurwaarden in en rondom de Dennenkamp in Oosterbeek. Er zijn bestaande gegevens verzameld (bureaustudie), in combinatie met een veldbezoek.

De uitgevoerde werkzaamheden bestonden uit:

- het verzamelen van bestaande informatie van in het onderzoeksgebied aanwezige natuurwaarden bij overheden, terreinbeherende instanties, gegevensbeherende instanties, internet en (lokale) natuur- en milieuorganisaties;
- het verzamelen van informatie over welke gebieden en/of soorten in het studiegebied een beschermde status hebben (op basis van de EU-habitat- en Vogelrichtlijn, de Conventie van Bern, de (nieuwe) Natuurbeschermingswet, de Flora- en faunawet en op grond van landelijke, provinciale of gemeentelijke beleidsplannen);
- een veldbezoek, waarbij aanvullende informatie is verzameld over het gebied en de ecologie daarvan;
- het analyseren en interpreteren van de gevonden resultaten;
- het opstellen van een rapport.

Bij het verzamelen van bestaande ecologische informatie over het onderzoeksgebied is gebruik gemaakt van diverse bronnen. Veelal betreft dit de resultaten van eerder verrichte inventarisaties, zoals die zijn weergegeven in de literatuur. Deze informatie is in veel gevallen redelijk goed bruikbaar, maar is soms niet volledig genoeg.

De kwaliteit van de voor dit onderzoek beschikbare literatuurgegevens is steeds beoordeeld op actualiteit en volledigheid. In het rapport is aangegeven voor welke aspecten (zoals verspreidingsgegevens van bepaalde soorten) het zinvol is om deze gegevens nader in te vullen.

De bestaande ecologische informatie over het onderzoeksgebied kan soms onvolledig of onbetrouwbaar zijn vanwege de volgende redenen:

- De verzamelde informatie is gedeeltelijk gebaseerd op incidentele waarnemingen
- De informatie kan gedeeltelijk afkomstig zijn van partijen met onvoldoende (soorten)kennis
- Een deel van de waarnemingen is relatief oud (10 jaar of ouder).
- Verschil in "populariteit" van de verschillende soortgroepen en gebieden.
- Ruimtelijke en temporele variatie van de natuurwaarden.

Waarnemingen die de aanwezigheid van een beschermde plant- of diersoort aantonen, zijn soms gebaseerd op de vondst van één of enkele individuen van een soort. In een groot aantal gevallen ontbreken systematische inventarisatiegegevens.

Een deel van de gegevens kan afkomstig zijn van mensen met een onvoldoende (soorten)kennis. Hierdoor worden moeilijk herkenbare of zeldzame soorten vaak gemist.

Bij oude gegevens moet rekening gehouden worden met het feit dat de omstandigheden zich in de loop van de tijd zowel in positieve als negatieve wijze kan hebben gewijzigd. Dit kan een weerslag hebben op de huidige aan/afwezigheid van bepaalde plant- en diersoorten.

Inventarisaties laten vaak verschillen zien in de "populariteit" van de onderzochte soortgroepen en gebieden. Bepaalde soortgroepen (zoals planten, vlinders, vogels) staan in een grotere belangstelling dan andere en zijn daardoor vaak beter onderzocht. Bovendien zijn natuurgebieden meestal intensiever onderzocht dan andere gebieden zoals landbouwpercelen.

Bij diersoorten kan er sprake zijn van een voortplantingsbiotoop, een winter- en/of een zomerbiotoop en mogelijke trekbewegingen (migratie). In het ene jaar kunnen soorten zeer talrijk aanwezig zijn, terwijl in andere jaren de soort slechts in kleine aantallen aanwezig zijn of zelfs geheel niet voorkomt. Als de resultaten van een inventarisatie zijn weergegeven als "aanwezigheid van een soort per oppervlakte-eenheid" (zoals een kilometerhok), verschaft dit vaak onvoldoende informatie over de ecologische heterogeniteit van het landschap en de ruimtelijke en temporele variatie in het voorkomen van natuurwaarden.

Hieronder volgt een toelichting op een deel van de uitgevoerde werkzaamheden.

2. Het verzamelen van bestaande gegevens

2.1. Gegevens van de gemeente Renkum

De gemeente Renkum heeft de notitie "Bomen Dennenkamp en bijbehorende kaart aangeleverd. Hierin is informatie omtrent de monumentale en waardevolle bomen in het park Dennenkamp opgenomen.

2.2. Gegevens via het Natuurloket

Via het Natuurloket (internet-site) zijn per soortgroep gegevens verzameld en verwerkt in topografische kaarten (zie Bijlage III). Op deze kaarten is aangegeven in welke kilometerhokken soorten zijn aangetroffen die in de bijlagen van de Habitatrichtlijn (H), Vogelrichtlijn (V), de Natuurbeschermingswet (N) en/of op een rode lijst (R) voorkomen. Daarnaast is op de kaart aangegeven in welke mate deze kilometerhokken zijn onderzocht (van niet onderzocht tot zeer goed onderzocht). Het Natuurloket is daarmee een belangrijke informatiebron voor de aan- en afwezigheid van vertegenwoordigers van verschillende soortgroepen.

Er is hierbij gekozen voor een ruim onderzoeksgebied dat bestaat uit in totaal 5 kilometerhokken.

De gegevens van het Natuurloket zijn globale gegevens. Per categorie, bijvoorbeeld broedvogels van de Vogelrichtlijn, geeft het Natuurloket aan hoeveel soorten in een bepaald kilometerhok te vinden zijn. Soortnamen en andere details ontbreken echter. Deze zijn wel opvraagbaar, maar hieraan zijn kosten verbonden, die aanzienlijk kunnen oplopen naarmate er meer gegevens worden opgevraagd.

De informatie van het Natuurloket is verwerkt in hoofdstuk 2. De bijbehorende kaarten met kilometerhokken staan in bijlage II.

Voor een aantal kilometerhokken zijn geen gegevens beschikbaar via het Natuurloket omdat bepaalde plant- of diergroepen niet zijn onderzocht en/of de gegevens niet bij het Natuurloket beschikbaar zijn.

Bij het raadplegen van de databank van het Natuurloket is rekening gehouden met het feit dat deze nog niet is aangepast aan de beschermde soortenlijst van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat de gegevens van deze databank nog steeds uitgaan van beschermde diersoorten in het kader van de reeds vervallen Natuurbeschermingswet. Als gevolg van de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet hebben nu echter meer soorten een beschermde status dan voorheen.

In hoofdstuk 2 wordt per soortgroep een beschrijving gegeven van de gegevens van het natuurloket, aangevuld met gegevens die op een andere wijze zijn verkregen.

2.3. Gesprekken met organisaties

De organisaties die specifiek zijn gericht op de Dennenkamp, hebben met name aandacht voor de cultuurhistorische betekenis en de manier waarop bebouwing en andere initiatieven in het gebied worden ingevuld.

De organisaties van vrijwilligers die zijn gericht op natuurinventarisaties hebben relatief weinig informatie, hun activiteiten vinden meestal in natuurgebieden plaats. Alleen wanneer in het kader van een speciaal project (zoals bijvoorbeeld atlas project) een dekkend beeld noodzakelijk is, zullen gegevens in minder aantrekkelijke gebieden worden verzameld.

Van organisaties en gesprekken afkomstige informatie is verwerkt in het rapport.

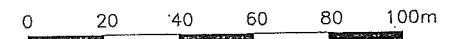
3. Veldbezoek

Naast het gebruik van bestaande gegevens over aanwezige natuurwaarden in Dennenkamp, is aanvullend een indicatief veldonderzoek verricht door een ecooloog om de ecologische omstandigheden van de locatie en de directe omgeving te onderzoeken.

Gedurende deze velddag zijn indicatieve veldwaarnemingen verricht. Het gebied is op indicatieve wijze gescreend op de aanwezigheid van zeldzame en beschermde soorten terrestrische vegetatie, zoogdieren en vogels. Hierbij is vooral aandacht besteed aan de soortgroepen waarvoor het gebied van betekenis zou kunnen zijn.

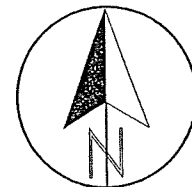
Gedurende het veldbezoek is regelmatig gesproken met passanten, die soms zinvolle informatie konden verstrekken. Deze informatie is in het rapport verwerkt.

Bijlage II
Projectlocatie en omgeving

Legenda

--- Begrenzing veldbezoek

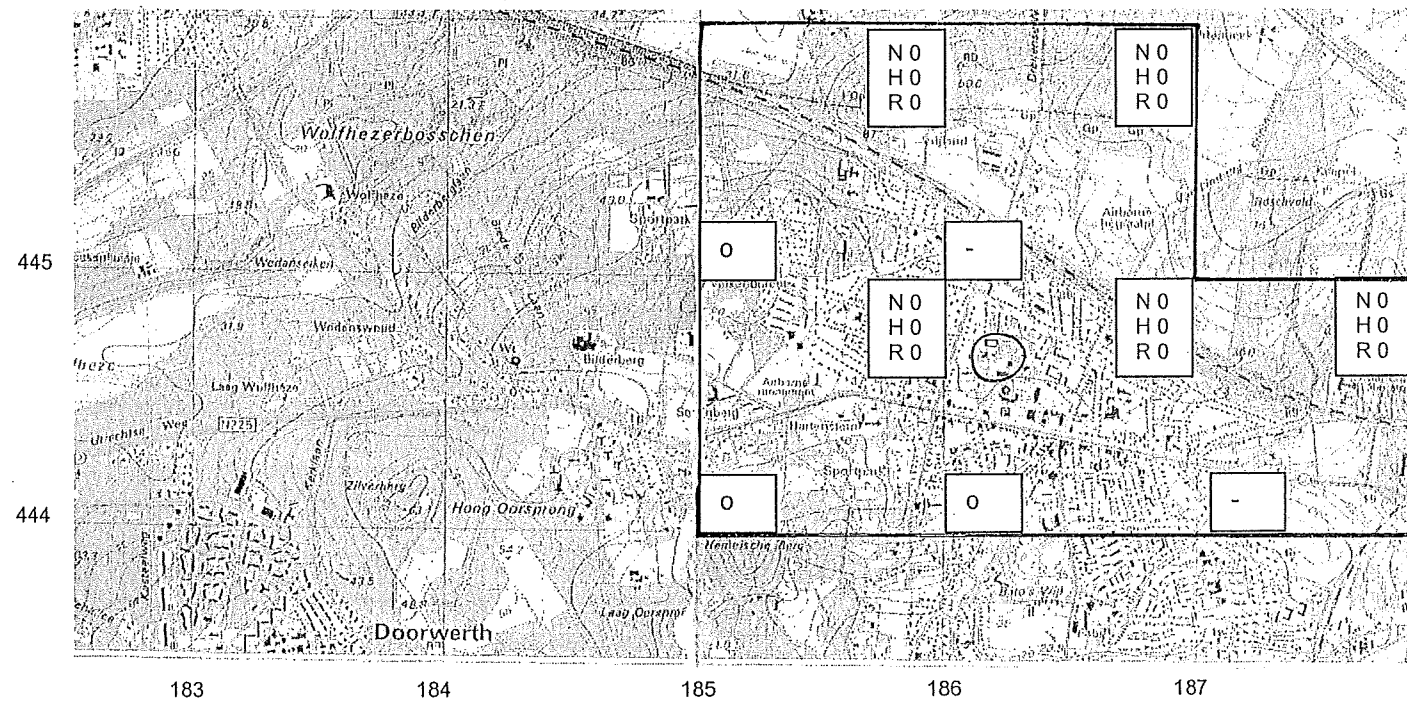
Opdrachtgever: *Gemeente Renkum*
 Projectnaam : *Natuurwaarden De Dennenkamp*
 Onderdeel
Projectlocatie en omgeving
 Get. : HL/LN Bijlage: II

Projectno.: Z.02.0214 Schaal : 1 : 2'000
 Datum : November 2002 Formaat: A3

Postbus 1060 - 8001 BB Zwolle - Tel. 038 - 3370900

Bijlage III
Resultaten natuurloket

Bijlage III Mossen

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

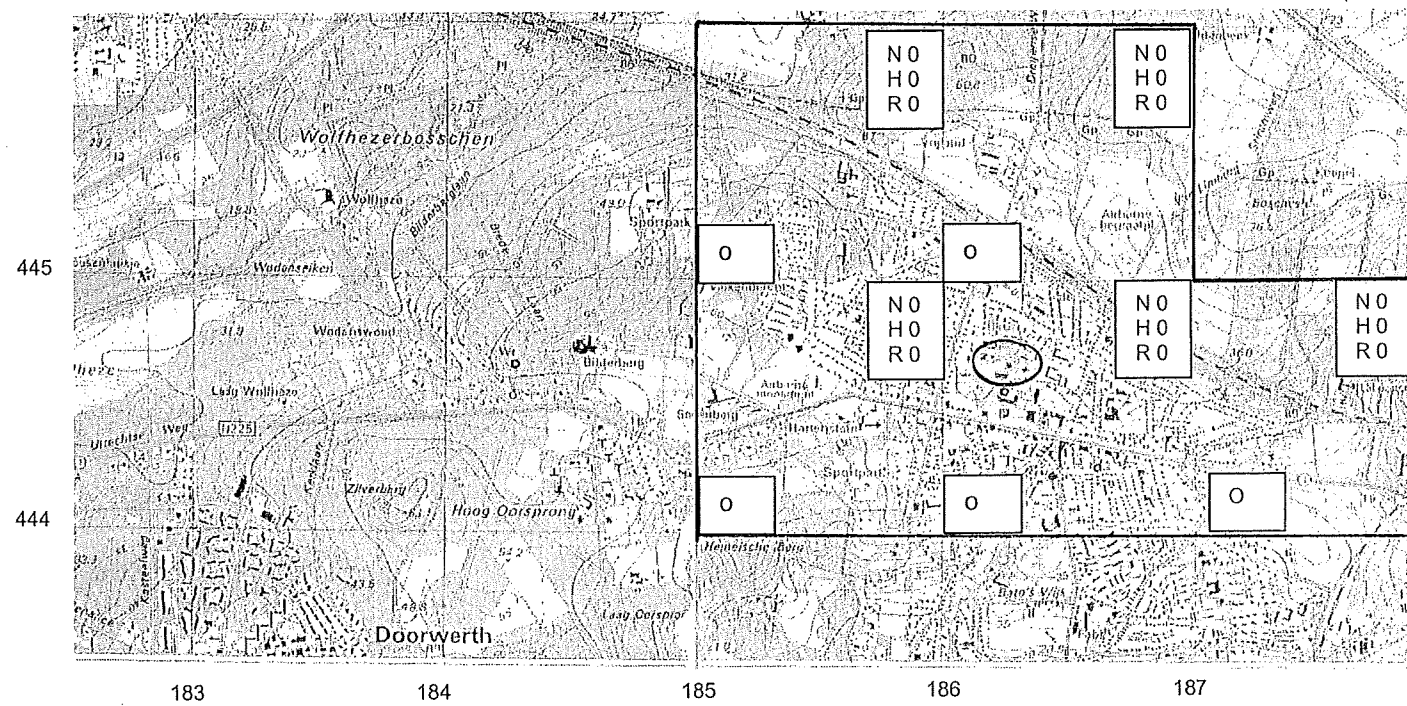
1. Onderzoeksintensiteit

- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

Bijlage III Korstmossen

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

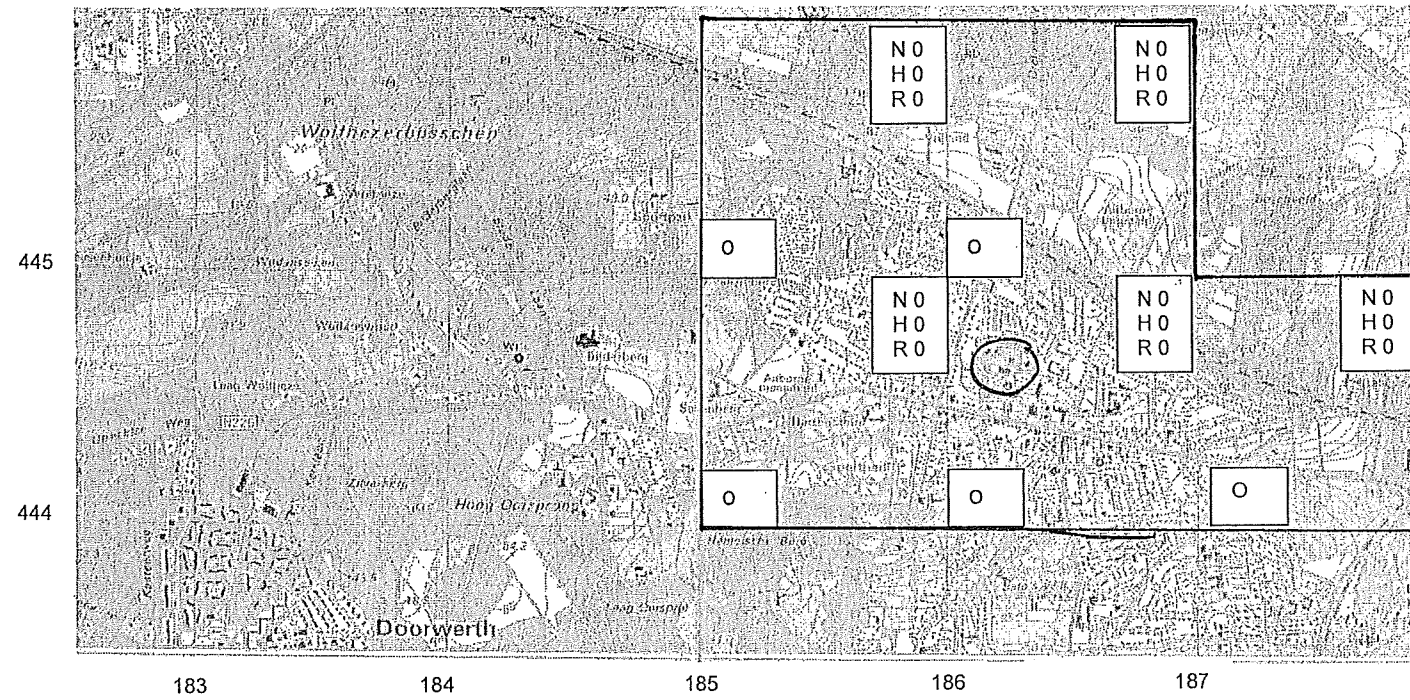
1. Onderzoeksintensiteit

- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

Bijlage III Korstmossen

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

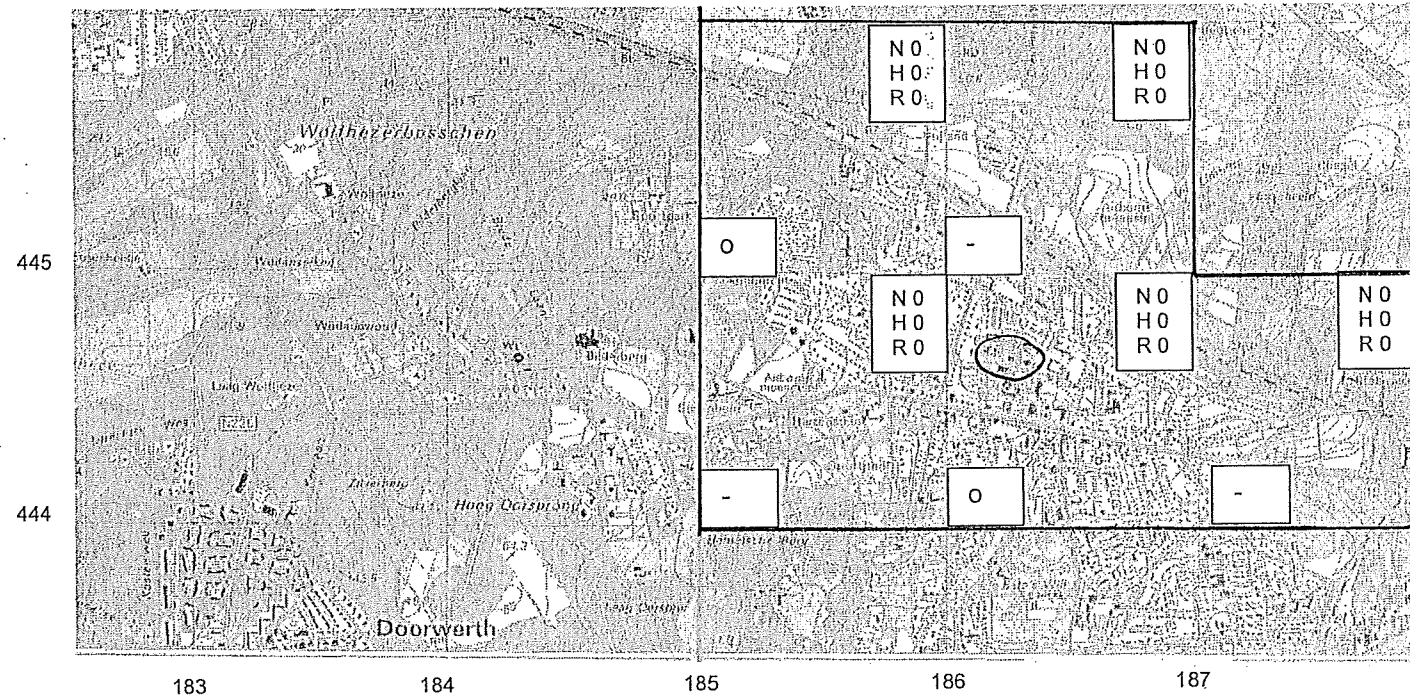
1. Onderzoeksintensiteit

- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

Bijlage III Libellen

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

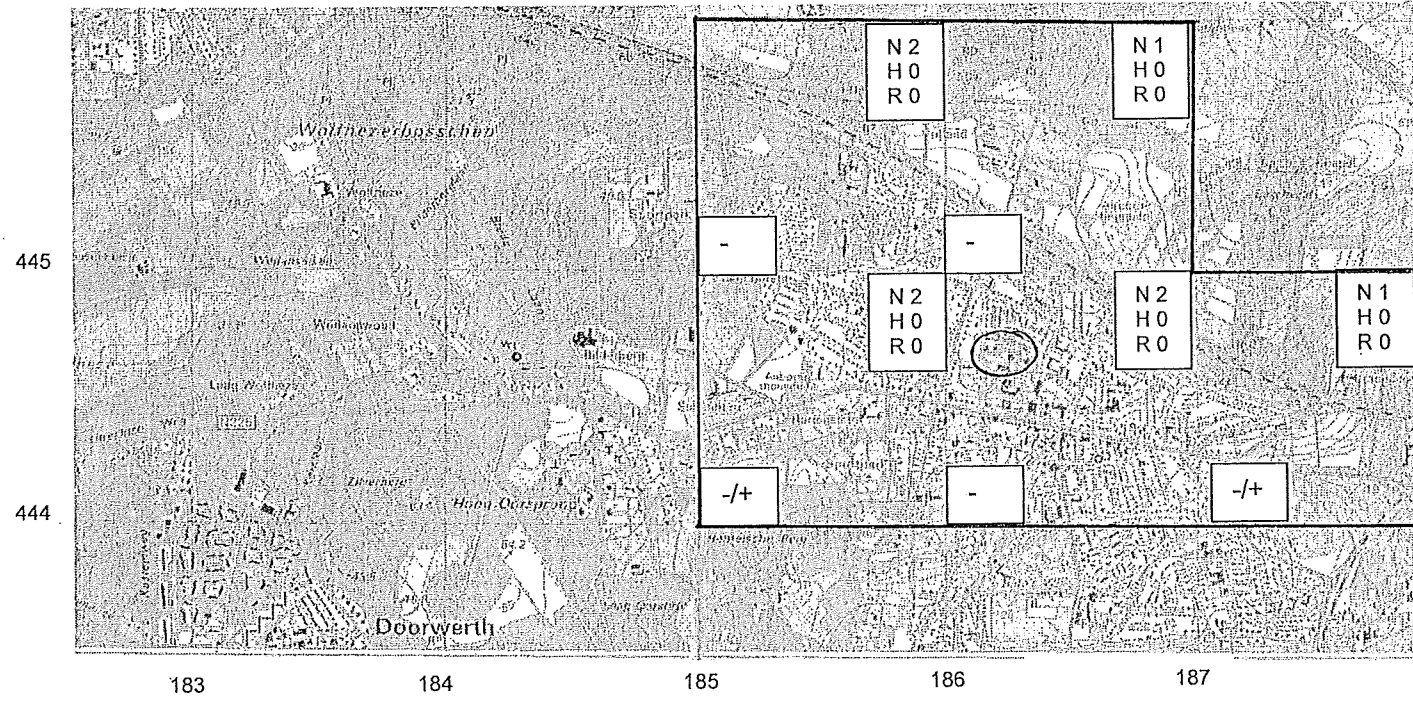
1. Onderzoeksintensiteit

- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

Bijlage III Amfibieën

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

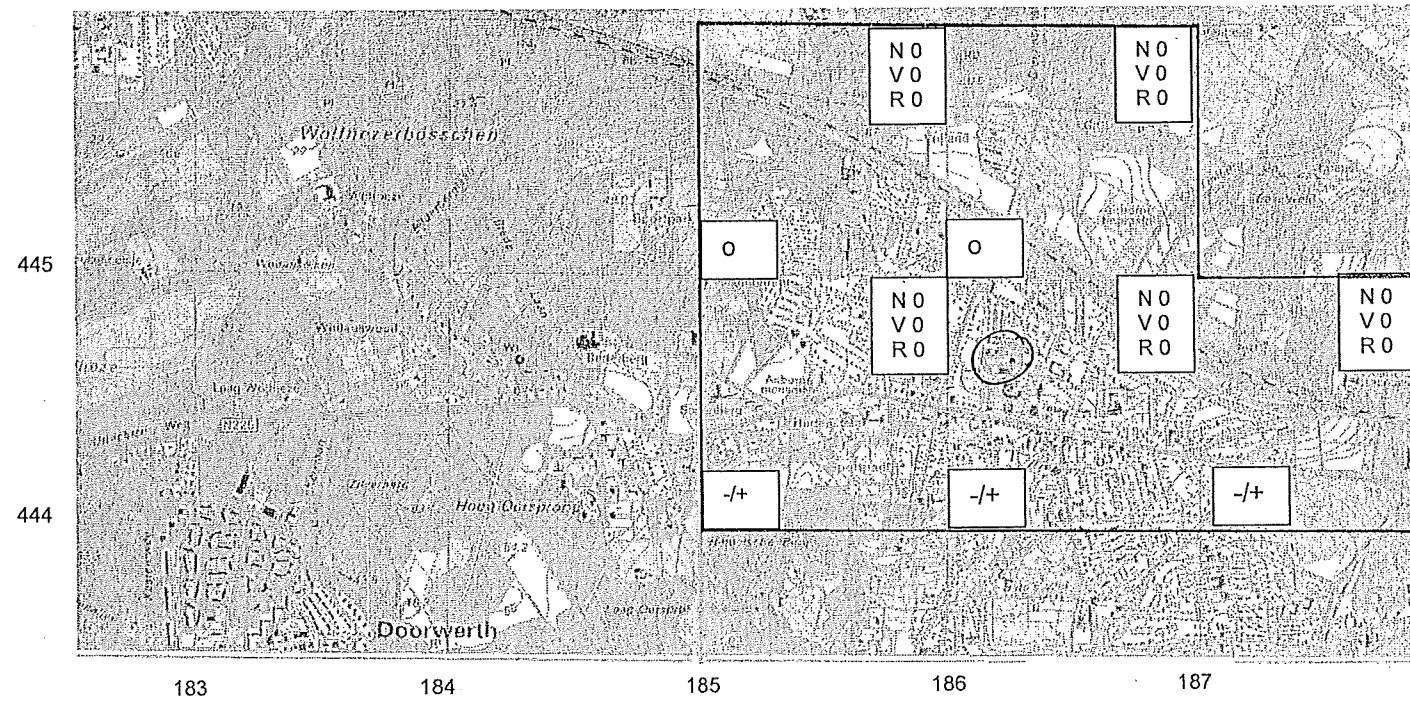
1. Onderzoeksintensiteit

- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

Bijlage III Broedvogels

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

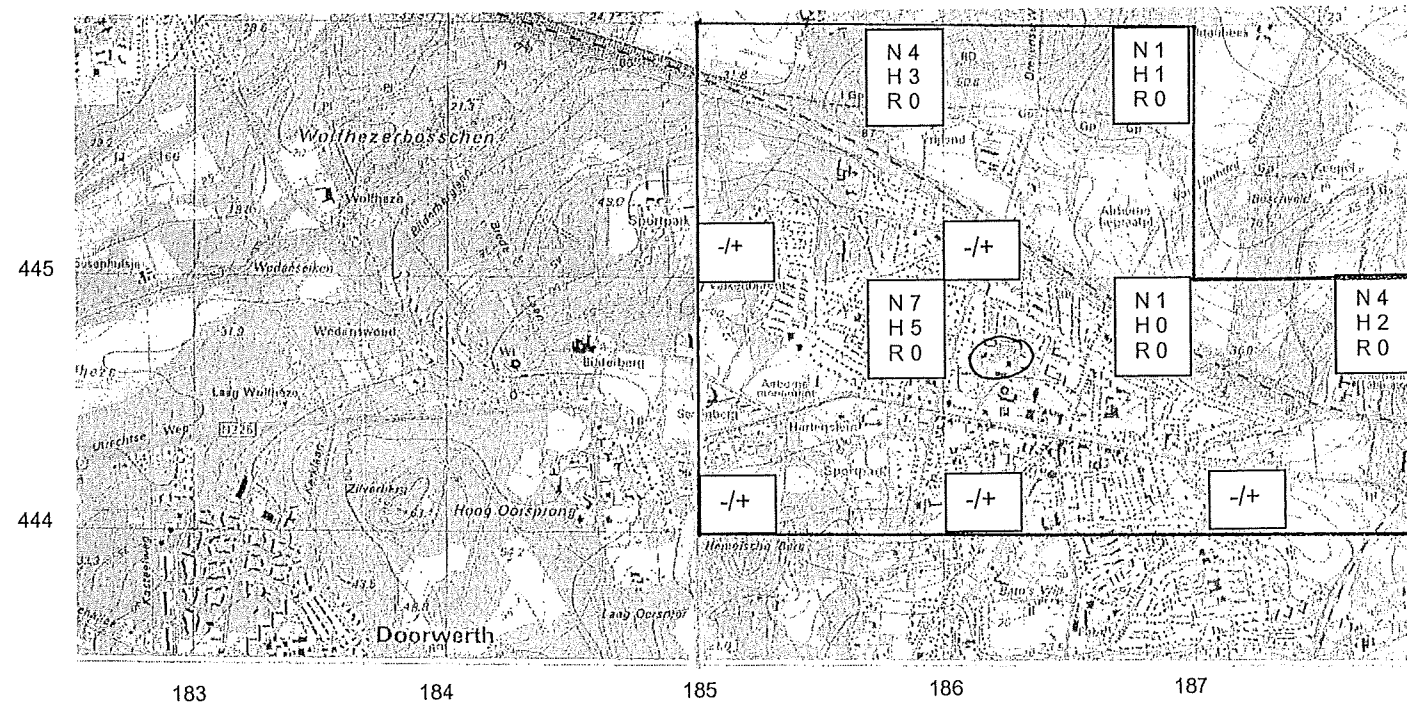
1. Onderzoeksintensiteit

- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrictlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

Bijlage III Zoogdieren

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

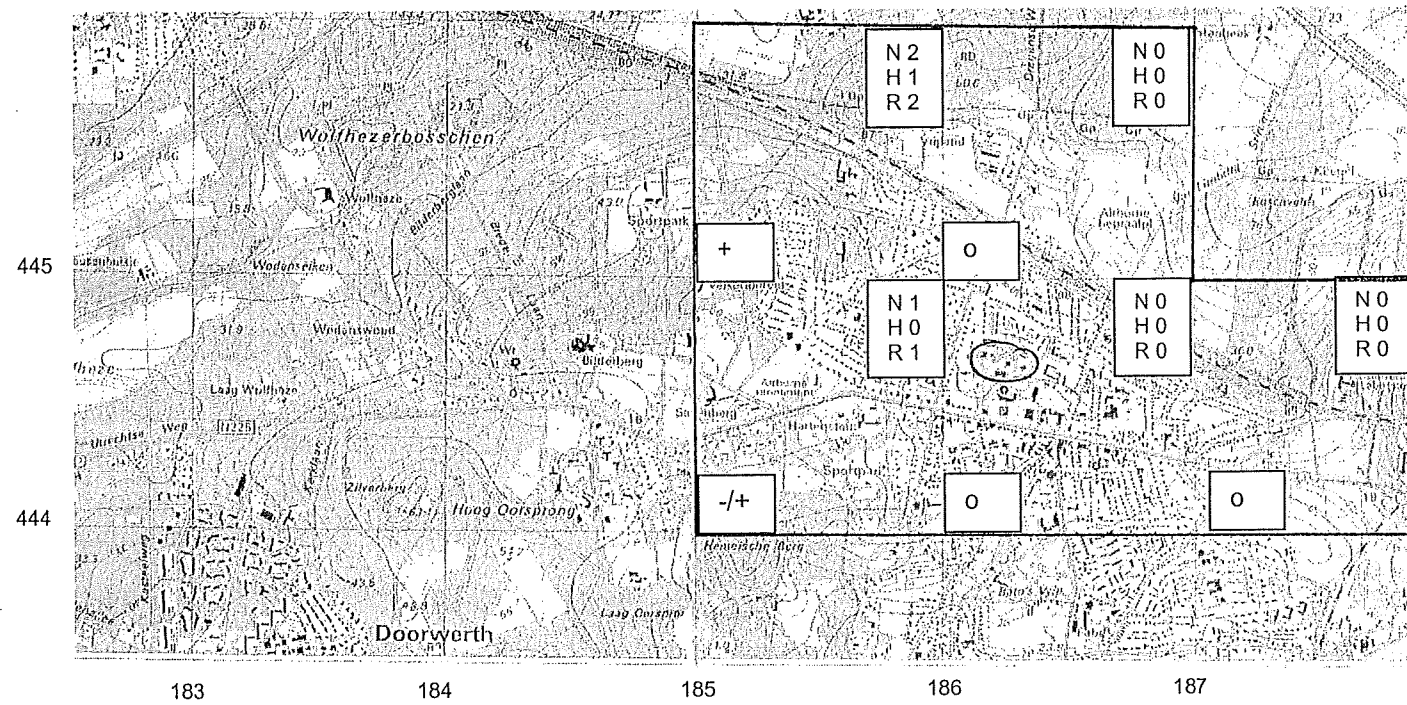
1. Onderzoeksintensiteit

- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

Bijlage III Reptielen

Legenda

- Begrenzing onderzoeksgebied
- Locatie De Dennenkamp

1. Onderzoeksintensiteit

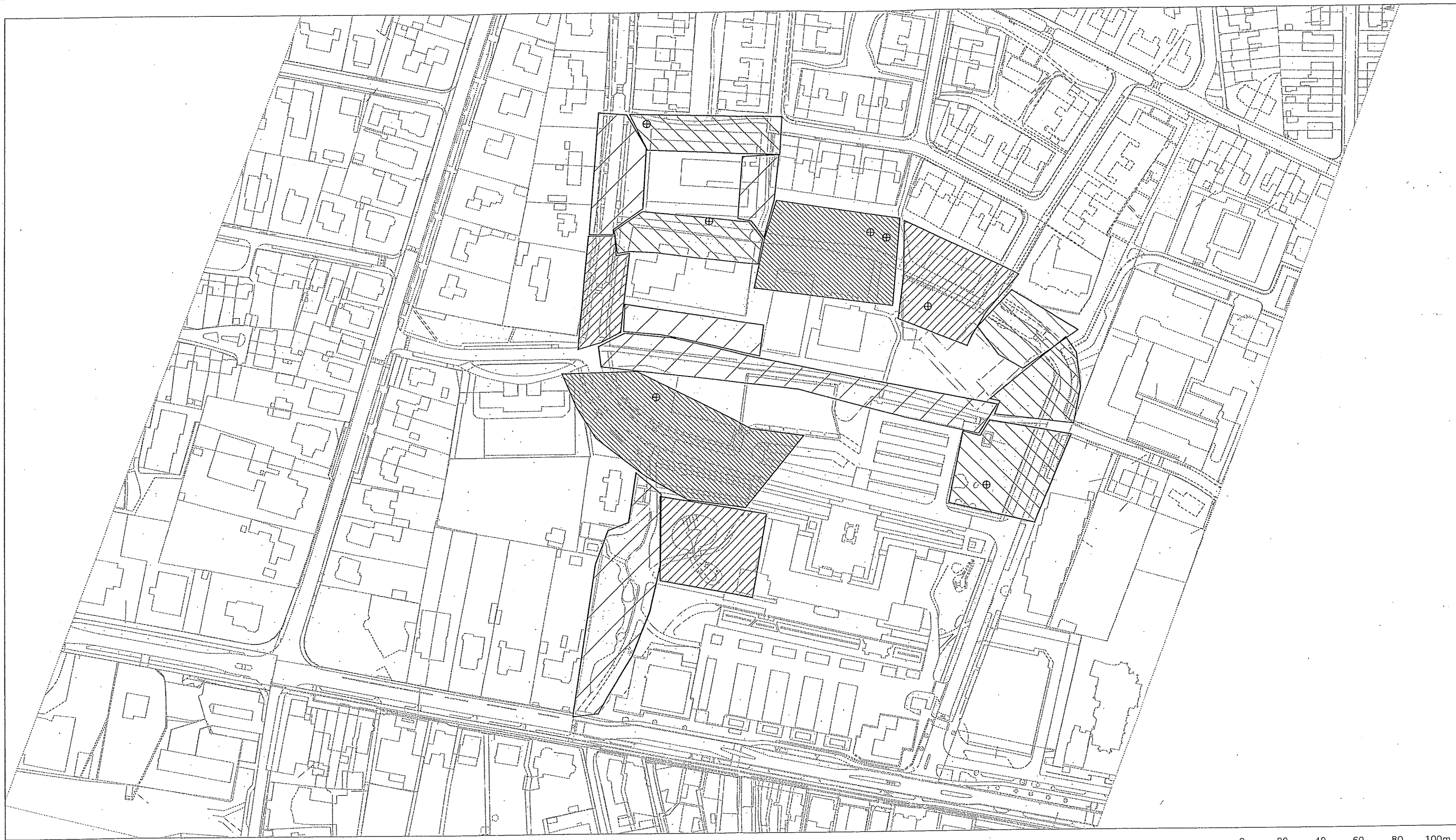
- 0 = niet onderzocht
- = matig/ slecht onderzocht
- /+ = redelijk onderzocht
- + = goed onderzocht

2. Soortengroep

- N = Natuurbeschermingswet
- H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn
- R = Rode Lijsten

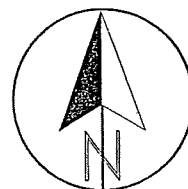
Bijlage IV

Aanvullende gegevens van het veldbezoek

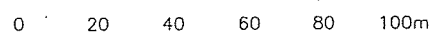
Legenda

	0 aangetroffen holen geschikt voor vleermuizen		4-6 aangetroffen holen geschikt voor vleermuizen
	1-3 aangetroffen holen geschikt voor vleermuizen		7 e.v. aangetroffen holen geschikt voor vleermuizen
	plaats met mogelijk poepspoor, aanwijzing recentelijk gebruik hol door vleermuis		

Opdrachtgever: <i>Gemeente Renkum</i>		Projectno.: Z.02.0214	Schaal : 1 : 2'000
Projectnaam : <i>Natuurwaarden De Dennenkamp</i>		Datum : November 2002	Formaat : A3
Onderdeel			
<i>Waarnemingen mogelijke vleermuisholen en -poepsporen</i>			
Get. : HL	Bijlage: IV a	Postbus 1060 - 8001 BB Zwolle - Tel. 038 - 3370900	

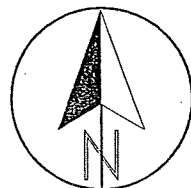

LET OP:

De hier gepresenteerde resultaten kennen de volgende beperkingen:

- de gepresenteerde begrenzing van de waargenomen vleermuizen is slechts zeer globaal
- de hier gepresenteerde waarnemingen zijn gedurende één avond uitgevoerd
- in alle gevallen werd de vleermuis geïdentificeerd als Dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Deze soort is de enige soort die nog zo laat in het jaar vliegt. De Dennenkamp kan ook belangrijk zijn voor soorten die nu niet zijn waargenomen
- door het late tijdstip kan ook het vertoonde gebruik van de omgeving door de Dwergvleermuis verschillen

Opdrachtgever: *Gemeente Renkum*
 Projectnaam : *Natuurwaarden De Dennenkamp*
 Onderdeel

*Vleermuiswaarnemingen met
 BAT detector*

Get. : HL

Bijlage: IV b

Projectno.: Z.02.0214 Schaal : 1 : 2'000
 Datum : November 2002 Formaat : A3

Postbus 1060 - 8001 BB Zwolle - Tel. 038 - 3370900

Bijlage V

Natuurwetgeving en beschermingsformules

BIJLAGE V NATUURWETGEVING EN BESCHERMINGSFORMULES

De meest relevante zaken en de strengste beschermingsformules zijn in deze bijlage belicht. De alhier beschreven wet- en regelgeving heeft betrekking op:

1. De Vogel- en Habitatrichtlijn
2. Het verdrag van Bern
3. De nieuwe Natuurbeschermingswet 1998
4. De Flora- en Faunawet
5. Rode lijsten

1. De Vogel- en Habitatrichtlijn

Gebiedsbescherming

In het kader van gebiedsbescherming dienen op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn gebieden te worden aangewezen als speciale beschermingszones (SBZ's). Deze speciale beschermingszones dienen te worden aangewezen ter bescherming van soorten die staan genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn en Bijlage II van de Habitatrichtlijn. Het beschermingsregime van deze SBZ's is vastgelegd in artikel 6 van de Habitatrichtlijn. Zodra een gebied op de lijst van gebieden van communautair belang is geplaatst, gaan de rechtsgevolgen van artikel 6, lid 2, 3 en 4 gelden.

Tussen de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn bestaat een belangrijke koppeling: artikel 7 van de Habitatrichtlijn stelt dat voor gebieden die vallen onder de werking van de Vogelrichtlijn, de beschermingsformules van artikel 6 uit de Habitatrichtlijn van toepassing zijn.

Als eerste dienen lidstaten in deze Speciale Beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen te treffen. Dit zijn beheers- en andere wettelijke en bestuursrechtelijk maatregelen, die moeten voldoen aan de ecologische eisen van de (prioritaire) habitats en soorten (bijlage I en II van de Habitatrichtlijn) die in deze gebieden voorkomen.

Pas als gebieden als SBZ onder de Habitat en/of Vogelrichtlijn zijn aangewezen, is het mogelijk om voor geplande activiteiten in of nabij een SBZ een passende beoordeling te maken (het zogenaamde toetsingskader).

Er wordt in de Habitatrichtlijn bij deze gebieden onderscheid gemaakt tussen 'bestaand gebruik' en 'nieuwe projecten en plannen'.

Bij bestaand gebruik van een speciale beschermingszone dienen Lidstaten 'passende maatregelen' te treffen om te voorkomen dat er verslechtering in kwaliteit van natuurlijke habitats en habitats van soorten optreedt. Daarnaast moet verstoring van soorten, waarvoor de beschermingszones zijn aangewezen, worden voorkomen, voorzover deze verstoring een significant effect heeft.

Nieuwe projecten of plannen in een speciale beschermingszone (behalve als het om beheersplannen voor het gebied gaat) die mogelijk 'significatie gevolgen' kunnen hebben voor het gebied, dienen 'een passende beoordeling' te krijgen, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied (toepassing van het voorzorgsbeginsel).

Externe werking: ook projecten of plannen buiten een speciale beschermingszone, die een significant effect kunnen hebben op het gebied dienen een 'passende beoordeling' te krijgen. Deze externe werking is in Nederlandse jurisprudentie bevestigd en heeft een verdere invulling gekregen.

In artikel 6 lid 4 van de Habitatrichtlijn wordt de mogelijkheid geboden om, ondanks een negatieve beoordeling, toch een uitzondering op het beschermingsregime van een speciale beschermingszone te verkrijgen. Er dienen dan wel mitigerende maatregelen te worden genomen en er moet een inspraakprocedure worden gevolgd. Bovendien moet aan een aantal andere voorwaarden worden voldaan.

Deze voorwaarden zijn:

1. Er mag voor het plan of project geen alternatieve oplossing bestaan. Hiervoor moet eerst een onderzoek naar alternatieven worden uitgevoerd (dit dient in breed verband te geschieden).
2. Het moet zich handelen om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale en/of economische aard.
3. Bovendien moet men bij een inbreuk altijd compenserende maatregelen treffen om te waarborgen dat de hele samenhang van het Natura 200 netwerk bewaard blijft. De Europese Commissie dient hiervan op de hoogte te worden gesteld.
4. Als het gaat om *prioritaire habitats* (uit bijlage I) of *habitats van prioritaire soorten* (uit bijlage II) dan kunnen alleen argumenten betreffende de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of met op het milieu gunstige effecten worden aangevoerd. Bij andere dwingende redenen van openbaar belang dient eerst advies van de commissie te worden ingewonnen.

Bij deze beschermingsformule staan vier stappen centraal bij de vergelijking en beoordeling van milieugevolgen:

1. Bestaat er zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast?
2. Als die zekerheid niet bestaat, zijn er alternatieve oplossingen die deze zekerheid wel kunnen geven?
3. Bestaat er dwingende redenen van openbaar belang om het project te rechtvaardigen indien aantasting van de natuurlijke kenmerken plaatsvindt en bij 'ontsteltenis' van alternatieve oplossingen?
4. Welke compenserende maatregelen worden getroffen indien het project wordt uitgevoerd?

Deze stappen worden nogmaals weergegeven in het stroomschema aan het einde van deze bijlage.

Indien wordt besloten de activiteit toe te staan, dan dient, voordat de activiteit plaatsvindt, besluitvorming over compenserende maatregelen te zijn vastgelegd/ overeengekomen.

Eisen aan compensatie:

- geen netto verlies van waarden;
- compensatie in directe nabijheid van het gebied;
- indien fysieke compensatie onmogelijk is, dan compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden;
- indien fysieke compensatie of compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden onmogelijk is, financiële compensatie (ten goede komend aan natuur);
- tijdstip besluit over ingreep is tijdstip waarop helderheid wordt gegeven over compensatie;
- tijdstip van daadwerkelijke compensatie is gerelateerd aan tijdstip van ingreep.

De Nederlandse overheid was van oordeel dat de beschermingsformules van het Structuurschema Groene Ruimte (SGR), voldoende aansloten op de beschermingsformules van artikel 6 van de Habitatrichtlijn. De Europese Commissie is het daar niet mee eens. Mede daarom wordt het toetsingskader van de Habitatrichtlijn in de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 opgenomen.

Beschermde soorten (planten en dieren)

Vaak blijft de bescherming van soorten buiten SBZ's onderbelicht bij de beoordeling van vergunningen en bestemmingsplannen. Het gaat hierbij om dier- en plantensoorten die genoemd worden in bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Op de soortbescherming – buiten de SBZ's – zijn artikel 12 tot en met 16 van de Habitatrichtlijn van toepassing. Artikel 12, lid 1 stelt het volgende (artikel 13 biedt een vergelijkbare bescherming voor planten): "De lidstaten treffen de nodige maatregelen voor de instelling van een systeem van strikte bescherming van de in bijlage IV, onder letter a) vermelde diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, waarbij een verbod wordt ingesteld op":

- het opzettelijk vangen of doden van in het wild levende specimens van die soorten;
- het opzettelijk vestoren van die soorten, vooral tijdens de voortplanting, afhankelijk van de jongen, overwintering en trek;
- het opzettelijk vernielen of rapen van eieren in de natuur;
- de beschadiging of de vernieling van de voortplantings- of rustplaatsen.

Voor vogelsoorten zijn de verbodsbepalingen uit artikel 5 en 6 van de Vogelrichtlijn van toepassing voor alle in Europa voorkomende vogelsoorten buiten de beschermingszones.

Op al deze verbodsbepalingen kunnen echter weer uitzonderingen worden gemaakt (artikel 16), mits er echter geen andere bevredigende oplossing bestaat (na alternatievenonderzoek) en de afwijking het voortbestaan van de populatie niet in gevaar brengt (soortgerichte compensatieregeling). Het moet hier dan echter wel gaan om het belang van de volksgezondheid de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van openbaar belang, inclusief belangen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

2. Het Verdrag van Bern

Het Verdrag van Bern is gericht op de bescherming van Europese in het wild voorkomende dier- en plantensoorten *en de bijbehorende natuurlijke habitats / leefmilieu's*.

De verdragstaten moeten in hun beleid op gebied van ruimtelijke ordening en ontwikkeling rekening houden met de bescherming van in het wild voorkomende flora en fauna soorten, en moeten aandacht schenken aan de bescherming van soorten uit de verschillende bijlagen van het verdrag:

Bijlage I	: streng beschermde plantensoorten
Bijlage II	: streng beschermde diersoorten (o.a. hamster en kamsalamander)
Bijlage III	: beschermde diersoorten

Speciale aandacht dient hierbij te worden besteed aan de bescherming van gebieden die van belang zijn voor de trekkende soorten uit bijlage II en III. Deze gebieden zijn gelegen langs trekroutes, zoals rui-, overwinterings-, rust-, voerder, en broedgebieden. In Hoofdstuk III van dit verdrag worden een aantal verbodsbepalingen genoemd ter bescherming van de planten- en diersoorten uit bijlagen I, II en III. Deze dienen in de nationale wetgeving te worden opgenomen.

In artikel 9 van het Verdrag is opgenomen dat iedere verdragstaat een uitzondering kan maken op deze verbodsbepalingen ten aanzien van habitats en soorten, mits er geen andere bevredigende oplossing is en het voortbestaan van de populatie niet wordt bedreigd. Deze dienen echter wel te worden gemeld aan de Permanente Commissie.

Uit de praktijk / jurisprudentie is gebleken dat men bij inbreuk of bij nieuwe projecten niet alleen moet toetsen aan de Habitat- en Vogelrichtlijn. Het Verdrag van Bern bevat een aantal bepalingen die ook van belang zijn bij de beoordeling van nieuwe projecten of bij inbreuk, die echter niet zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn.

Zo is in het Verdrag van Bern de bescherming van soorten gerelateerd aan de bescherming van hun leefomgeving (artikel 4). Dit is in de Habitatrichtlijn niet het geval, hierin staat de bescherming van soorten los van de bescherming van hun leefomgeving. Daarnaast wordt in het Verdrag van Bern alleen gesproken van 'andere zwaarwegende belangen'. Sociaal- en economische redenen, zoals in de Habitatrichtlijn, worden hierbij niet genoemd. En ten slotte moet een inbreuk bij het Verdrag van Bern altijd worden gemeld bij de Permanente Commissie.

Het verdrag van Bern worden beschouwd als zijnde voldoende geïmplementeerd via de Flora- en Faunawet en de Habitat- en Vogelrichtlijn.

3. De nieuwe Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1967 is in 2002 vervangen door een tweetal nieuwe wetten, namelijk door de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 en voor een deel door de nieuwe Flora- en faunawet.

Het instrumentarium voor de soortsbescherming uit deze wet is opgenomen in de nieuwe Flora- en faunawet (4. De Flora- en Faunawet). Het instrumentarium voor gebiedsbescherming is, samen met een aantal nieuwe instrumenten, opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998.

Op grond van de Natuurbeschermingswet kunnen gebieden worden aangewezen als beschermd Natuurmonument. Het belangrijkste rechtsgevolg bij de aanwijzing van een beschermd natuurmonument is het verbod tot het verrichten, het doen verrichten of het gedogen van bepaalde handelingen zonder in het bezit te zijn van een vergunning. Hierbij gaat het zowel om handelingen die verricht worden in het beschermde natuurmonument als handelingen die erbuiten worden verricht (de externe werking).

Via de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 worden tegenwoordig tevens de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in Nederland aangewezen. Binnenkort (eind 2002) worden ook de beschermingsformules, voor deze richtlijngebieden uit de Vogel- en habitatrichtlijn in deze wet geïmplementeerd. Tot die tijd hebben de beschermingsformules uit de Vogel- en Habitatrichtlijn een directe werking. Deze beschermingsformules dienen als toetsingskader te worden gebruikt voor plannen, projecten en andere handelingen met mogelijke gevolgen voor de in of in de nabijheid van de projectlocatie gelegen speciale beschermingszones en zijn nader omschreven onder 1. De Vogel- en Habitatrichtlijn.

4. De Flora- en Faunawet

Beschermingsformules voor bescherming van soorten uit de Flora- en faunawet zijn in april 2002 in werking getreden. Alle soorten gewervelden (zoogdieren, vogels, amfibieën en reptielen) zijn in Nederland beschermd. Deze mogen alleen worden verstoord of gedood met een daartoe aangevraagde vergunning. Uitzonderingen hierop zijn vissen uit de visserijwet, de huismuis, zwarte rat en bruine rat en 6 soorten waarop mag worden gejaagd.

Daarnaast zijn er nog plant- en diersoorten die bij Algemene Maatregel van Bestuur als beschermd zijn aangewezen.

Voor de aangewezen beschermde plantensoorten gelden een aantal verbodsbepalingen waaronder het verbod deze uit te steken, te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen, te vernielen of te verhandelen.

Voor beschermde diersoorten gelden verbodsbepalingen gericht op het vangen, doden, vervoeren, verhandelen, verontrusten van deze dieren en op het verstoren of vernielen van zijn nest-, hol-, voortplantings-, of rustplaats en als laatste het verbod tot rapen en vernielen van eieren van deze beschermde diersoorten.

Daarnaast zijn er uitzonderingen mogelijk op grond van wild- en schadebeheer, volksgezondheid en openbare veiligheid, veiligheid van het luchtverkeer, schade aan flora en fauna en op grond van andere, bij AMvB aan te wijzen belangen.

Soortsbescherming bij ruimtelijke ingrepen

Het realiseren van woningen of andere bouwwerken kan ertoe leiden dat beschermde planten en dieren en/of hun nesten en holen, worden aangetast. De Flora- en faunawet biedt slechts in bijzondere gevallen de mogelijkheid daarvoor ontheffing te verlenen. Hieronder volgt een korte schets van hoe hiermee dient te worden omgegaan.

Indien men als projectontwikkelaar of gemeente plannen ontwikkelt voor ruimtelijke ingrepen of men voornemens is werkzaamheden uit te voeren, verdient het aanbeveling om vooraf goed te beoordelen of er mogelijk nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. Hiervoor dienen in ieder geval de volgende vragen te worden beantwoord:

- Welke beschermde dieren- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Leidt het realiseren van de plannen of de uitvoering van geplande werkzaamheden tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van artikel 9 tot en met 18 van de Flora- en faunawet?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig worden aangepast dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate worden gepleegd?
- Is om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten ontheffing (ex artikel 75 Ffw) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist?

Bij het beoordelen van aanvragen voor ontheffing ex artikel 75 wordt onderscheid gemaakt in een viertal categorieën soorten:

1. Soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij Algemene Maatregel van Bestuur aangewezen beschermde soorten. Ontheffing wordt alleen verleend, indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat, en
- er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

2. Soorten die **niet** zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en die **niet** ingevolge artikel 75, vijfde lid, bij Algemene Maatregelen van Bestuur zijn aangewezen, met uitzondering van beschermde inheemse vogels. Ontheffing kan worden verleend indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

3. Beschermde inheemse vogels: de hier bedoelde dwingende redenen van openbaar belang kunnen geen grond zijn voor het verlenen van een ontheffing. De Europese Vogelrichtlijn staat dat niet toe.

4. Voor meer algemene soorten zal een vrijstelling gelden. Dergelijke soorten mogen dan worden verstoord, verjaagd of verplaatst van plekken waar ruimtelijk wordt ingegrepen. Daarvoor is geen ontheffing vereist.

Er dienen voor de strengst beschermde soorten (uit categorie 1) drie toetsingscriteria te worden toegepast, namelijk:

1. **Is er geen andere bevredigende oplossing:** dit houdt in dat er een onderzoek moet plaatsvinden naar mogelijke alternatieve oplossingen of alternatieve locaties. Zo moet er bijvoorbeeld bij de aanleg van een industrieterrein ook worden gekeken of er niet andere alternatieven zijn voor verbetering van de werkgelegenheid. Bij de bouw van een nieuwe woonwijk moet worden onderzocht of er niet op een andere wijze kan worden voorzien in de woningbehoefte. Indien er een reëel alternatief is, dient deze te worden uitgevoerd.

2. **Zijn er dwingende redenen van groot openbaar belang:** dit houdt ten eerste in dat er sprake moet zijn van een algemeen belang, en niet van een particulier belang of het belang van enkelen. Dwingende redenen van openbaar belang kunnen bijvoorbeeld zijn:

- aanleg of versterking van dijken en zandsuppletie ter voorkoming van overstromingen;
- verbetering werkgelegenheid;
- voorzien in woningbehoefte;
- verbetering infrastructuur voor verkeersveiligheid of betere bereikbaarheid;
- natuurontwikkeling of sanering met voor het milieu gunstige effecten.

Indien deze vraag ontkennend moet worden beantwoord, dan wordt de ontheffingsaanvraag afgewezen.

3. **Is er een gunstige staat van instandhouding mogelijk door bijv. compensatie:** Als bij geen reële alternatieven en indien er sprake is van groot openbaar belang er toch wordt overwogen om ontheffing te verlenen, moeten compenserende maatregelen worden voorgeschreven, als mitigerende (verzachtende) maatregelen niet mogelijk zijn. Als compensatie echter niet mogelijk is, wordt er afbreuk gedaan naar het streven om soorten in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Op grond hiervan moet de ontheffingsaanvraag worden afgewezen. Compensatie en verplaatsing dieren of planten worden beschouwd als uiterste redmiddelen, die pas worden toegepast als alle mogelijkheden om schade te voorkomen zijn benut.

Reeds bij de aanvang van de discussie over een plan of project van groot openbaar belang moet worden onderzocht wat de mogelijk gevolgen voor beschermde inheemse soorten zijn, of er alternatieve oplossingen zijn, wat de consequenties van deze alternatieven zijn en wat de mogelijkheden van afdoende mitigerende en compenserende maatregelen zijn.

Ontheffingen moeten worden aangevraagd bij LASER Dordrecht. Bij deze aanvraag moet alle relevante informatie worden aangeleverd die nodig is om de beoordeling van de aanvraag mogelijk te maken. De behandeling verloopt volgens de procedure van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen de beschikking kan binnen een termijn van 6 weken bezwaar worden aangetekend. Op een beslissing op bezwaar kan vervolgens beroep worden aangetekend bij de bestuursrechter.

5. Rode lijsten

Voor verschillende soortgroepen is in opdracht van het ministerie van LNV een Rode Lijst opgesteld. Op de Rode Lijsten staan, naast de bedreigde soorten, beschermingsmaatregelen om deze soorten weer in aantal te laten toenemen.

Het opstellen van rode lijsten is één van de op soortbescherming gerichte projecten uit het Natuurbeleidsplan (Ministerie van LNV, 1990).

De lijsten zijn opgesteld naar aanleiding van het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa van 19 september 1979. Aan de soorten die zijn genoemd in de "Rode Lijst" dient op grond van dit verdrag bijzondere aandacht te worden beseed aan hun instandhouding.

De bedoeling is dat een volgende Rode Lijst uiteindelijk steeds minder soorten bevat.

Er zijn rode lijsten opgesteld voor:

☐ Dagvlinders	☐ Zoetwatervissen
☐ Libellen	☐ Korstmossen
☐ Reptielen en amfibieën	☐ Paddenstoelen
☐ Vogels	☐ Krekels en sprinkhanen
☐ Zoogdieren	

Op korstmossen, paddestoelen, Krekels en sprinkhanen is de Flora- en Faunawet niet van toepassing. Korstmossen en paddestoelen behoren niet tot de flora en fauna. Krekels en sprinkhanen zijn niet aangewezen als beschermde inheemse diersoorten.

Een dier- of plantensoort komt op de Rode Lijst als deze zeldzaam is en in aantal achteruit gaat. Als een soort erg zeldzaam is en bovendien sterk achteruit gegaan, is de kans groot dat deze uit Nederland verdwijnt. De zeldzaamheid en achteruitgang worden getoetst aan de hand van inventarisaties, waarbij heel Nederland is ingedeeld in uurhokken.

De mate van zeldzaamheid en achteruitgang van een soort bepaalt in welke Rode Lijst categorie de soort ingedeeld wordt: gevoelig, kwetsbaar, bedreigd, ernstig bedreigd of verdwenen.

Rode Lijsten geven inzicht in de habitats waar de meeste bedreigde soorten zitten en over de soortgroepen die het het zwaarst te verduren hebben. Op basis hiervan kan nieuw natuurbeleid gemaakt worden.